

Johtamisen kautta vahvoja rakenteita

Lukeva lukio Tampereen lukiokoulutuksessa sekä
Lukeva Tampere -ohjelma toisen asteen tukena

Kehittämispäällikkö Tuija Leppäharju
Erityisopettaja Päivi Junttila-Csonka

Lukutaitotyötä johtamassa ja kehittämässä

- Kehittämispäällikkö Tuija Leppäharju, Lukeva Tampere - ohjausryhmä, tuija.leppäharju@tampere.fi
- Erityisopettaja, Lukeva Tampere –lukiovastaava Päivi Junttila-Csonka, paivi.junttila-csonka@tampere.fi
- Lukuioiden oma kehitys- ja suunnittelutyö (LOPS, Kansallinen lukutaitostrategia 2030, Kansallinen lukutaito-ohjelma)
- Pormestarin Lukeva Tampere –ohjelma ja Tampereen strategia: "Oppimisen iloa johtavassa sivistyskaupungissa"

Tampereen lukiokoulutus

- Kuusi päivälukiota (4 457 opiskelijaa)
- Yksi aikuislukio (453 opiskelijaa)
- Tutkinto-opiskelijoista 4388 (89%) suomenkielisiä (äidinkieli) ja 522 (11%) muunkielisiä (äidinkieli)
- Eri äidinkieliä käytössä yhteensä 64 – laaja kielivaranto
- Viisi suurinta kieliryhmää ovat venäjä (70), arabia (56), englanti (45), farsi/persia (42) ja ukraina (26)
- Pynnikin lukio – BSP Bilingual Study Program (Finnish & English) 2025 → suomenkielinen yo
- ESP English Study Program → englanninkielinen yo, alkaa 2026 (molempiin runsaasti hakijoita 3/26)
- Tampereen lyseon lukiossa IB-linja
- Kaupungissa toimii myös useita yksityisiä lukioita ja seutukunnassa 18 lukiota

Lukutaitoympäristö muuttuu - myös toisella asteella

- Toisella asteella pitkät perinteet kirjastoyhteistyössä ja lukemaan innostamisessa opetuksessa
- Selvä tarve systemaattiseen lukutaidolle myönteisen toimintaympäristön rakentamiseen

Tarvitaan vahvoja toimenpiteitä

- [DLS-raportti](#) (NMI, 2025):
- Lukiseulojen perusteella toista astetta aloittavien opiskelijoiden lukutaito heikentynyt edelleen kautta linjan
- Sukupuolieroa tasoittavat hiukan ammatillisen koulutuksen tytöt
- Monikieliset opiskelijat
- Vahvoja toimenpiteitä suositellaan: esimerkiksi säännölliset lukutuokiot lukioarkeen

Tarvitaan lukutaitoa tukeva toimintaympäristö

- Yhteiskunnalliset toimijat, johtajat
- Media ja sosiaalinen media
- Yliopistot ja korkeakoulut
(Tampereella vireillä Juniversityn kanssa)
- Kaupunkiseutu
(Tampereen kaupunkiseudun koordinointi)
- Eri toimialojen verkostoiminen
(Lukeva Tampere)
- Kirjastot keskeinen yhteistyökumppani
(Tampereen kaupunginkirjasto ja TOKI-kirjasto)
- Lukukeskuksen toiminnanjohtaja Emmi Jäkkö Educassa: "Kaikki yhteiskunnan toimijat haastettava laajasti mukaan lukutaitotyöhön"
- Oppilaitokset ja henkilökunta
- Koti ja huoltajat
- Vertaiset ja kaverit
- **Asenteiden ja motivaation muokkaus**
- **Rakenteiden muokkaus**
- **Uudet ideat ja osallistaminen**

Lukeva lukio

- Tampereen lukiotoimen johto valinnut painopistealueiksi kielitietoisuuden ja monilukutaidon edistämisen
- Johdon ja rehtoreiden tuki ja tahtotila
- Systemaattisuuden rakentaminen käynnistyi Sammon keskuslukiossa lukuvuonna 2018: Lukeva Samke –tiimi ja joka periodiin lukemiseen liittyviä tapahtumia (Vuoden 2023 rehtori Tuija Ylöniemi)
- 2026: Suurimmassa osassa lukioita omien opettajien ja opiskelijoiden muodostama lukutiimi (monitieteisyys)
- Tiimin vetäjälle / tai tiimin jäsenille jaettuna (jos muutakin kehitystyötä) palkkio

Lukeva lukio

- Lukutaitotyö limittyy kielitietoiseiin käytänteisiin
- Kielitietoisen opetuksen käytänteitä: koulutukset, puolivesot, ainetiimit, aineryhmät
- Tampereella seudulla toimivat myös kehittäjäopettajat ja –opiskelijat osana seudullista laatuyhteistyötä
(syksyllä 2025 lukuteeman, -tiimien ja Lukeva Tampere –ohjelman esittely)
- Joka lukiolla oma profiilinsa, oma opiskelijajoukkonsa
→ oma tiimi pystyy parhaiten luomaan kokeilemalla sopivan vuosikellon
(kokoukset+viestittely)
- **Vuosikelloajattelu** → sovittu vuosikellomalli helpottaa viestimistä ja työn kehittämistä vuosittain

Lukeva lukio

- **Toiminnasta tiedottaminen on erittäin tärkeää ja vaatii voimavaroja**
→ Wilma, ryhmänohjaus, verkkosivut, sosiaalinen media (Instagram), sähköposti (huomioi myös huoltajat)
- Yhteisöllisyys ja monikanavaisuus → lukemisen painoarvoa tuotava esiin koko henkilökunnan voimin ja eri tekstilajein ja eri väylin
- Konkreettisten mallien ja esimerkkien antaminen tärkeää, ideana jakaa yhteistä osaamista (vrt. Lukeva koulu –materiaali, tulossa Lukeva lukio –materiaali, OPH)
→ helpottaa resurssin tarvetta
- ÄI/S2: Lukudiplomi, lukupiiriajattelu
- **2025-2026: Säännöllinen lukutuokio (10-15 min.) x 2-4 / vko** (vrt. DLS-raportti)
- Osallistumme **Lukeva Tampere** -ohjelmaan

Lukeva Tampere -ohjelma

- **OPH: Kansallinen lukutaitostrategia 2030, Lukeva kunta, Lukeva toinen aste, Lukeva koulu**
- Lukeva Tampere on pormestarin alla toimiva ohjelma, jota koordinoi lukukoordinaattori, kehittäjäopettaja Katja Saxholm
- Tavoitteena kartoittaa, miten lukutaitotyötä tehdään eri-ikäisten tamperelaisten parissa (pääpaino nuoremmassa) sekä edistää sitä yhteistyössä
- Mukana neuvola (Pirha), nuoriso- ja ohjauspalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiotoimi sekä Tredu, **Tampereen kaupunginkirjasto**, sanataideyhdistys Yöstäjä, Tampereen seudun työväenopiston sanataideopetus sekä Lastenkirjainstituutti
- [Instagram](#), viestintää ja tapahtumia tulossa, parhaillaan kirjoitetaan lukutaito-ohjelmaa ja toimenpide-esitykset ovat olleet kuultavina

Lukion toimenpide-ehdotukset

1. Lukioissa on monitieteiset **Lukeva lukio -lukutiimit**, joihin kuuluu myös opiskelijoita. Lukutaitotyölle on johdon tuki ja työaika. Tiimien jäsenillä on mahdollisuus tavata toisensa vähintään kerran vuodessa ja pitää muutoin sähköisesti yhteyttä. Tiimiin saa liittyä motivaation perusteella. Tiimi jalkauttaa Kansallista lukutaito-ohjelmaa, taustalla on Kansallinen lukutaitostrategia 2030.
2. Lukeva-tiimi rakentaa omaa lukioon soveltuvan **vuosikelloajattelun**, josta voidaan valita periodeittain toteutettaviksi lukemiseen liittyviä toimia, välillä myös yhteistyössä kirjaston kanssa. Tiimi hyödyntää toistuvia tapahtumia, kuten esimerkiksi kirjailijoihin ja kieleen liittyviä merkkipäiviä. Tiimi voi hyödyntää tulossa olevaa Lukeva lukio – materiaalia (OPH).

Lukion toimenpide-ehdotukset

3. Lukemisena tuodaan näkyviin ja huomioidaan myös opintojaksoilla lukion opetussuunnitelman määräämänä luettava kirjallisuus, josta voidaan tehdä myös oppiainerajat ylittäviä ohjelmia.
4. Lukutuokiot (10-15 min.) oppitunnin alussa lukion toivomalla taajuudella – lisätään koulupäiviin lukuaikaa
5. Aktiivinen lukupiiri yhteisöllisen lukemisen keinona, mahdollisuus suorittaa opintopisteitä. Lukupiiriajattelua voidaan tuoda myös aineenopetukseen. Idmanin säätiön lukustipendin ja Pirkanmaan lukudiplomin sekä tulevan sanataiteen lukiodiplomin nostaminen esiin opiskelijoille.

Lukion toimenpide-ehdotukset

6. Huoltajille viestitään aktiivisesti koulujen lukutaitotyöstä ja heitä voidaan myös kutsua yhteistyöhön
7. Kouluissa on lukemiseen sopiva tila, jossa voidaan järjestää yhteistä tekemistä lukemisen ja kirjoittamisen näkökulmasta, esimerkiksi välituntiolohuoneena
8. Tutkimustiedon tuominen opettajille käytäntöön, yhteistyö yliopiston kanssa. Täydennyskoulutus henkilökunnalle lukutaitotyöstä ja kielitietoisuudesta. Yhteistyö johdon kanssa ja rehtoreille tiedottaminen

Lukion toimenpide-ehdotukset

9. Saavutettavuuden huomioiminen niin että lukutaitotyötä tehdään kaikille opiskelijoille sopivilla tavoilla (äänikirjat, selkokirjat)
10. Digitaalisten alustojen käyttäminen: lukion sosiaalisen median kanavat
11. Lukevat esikuvat –yhteystietopankin kerääminen (huoltajat / Lukeva Tampere –ohjelma)

Tredun toimenpide-ehdotukset

1. Tredussa toteutetaan lukemiseen liittyvä toimintakulttuurin muutos yhteistyössä johdon kanssa.
2. Tredu haluaa olla valtakunnallinen edelläkävijä myös lukutaitotyössä: Lukutaito on selviytymistaito. Tunnistetaan lukutaidon ja lukemisen (osallisuutta, hyvinvointia, mielenterveyttä ja empatiaa tukevat) hyödyt ja koulutetaan monilukutaitoisia ammattilaisia.
3. Mahdollistetaan lukutaitotyön koordinointi ja kehittäminen Tredussa. Kehitetään malli lukutaitotyön jalkauttamiseen eri kampuksille. Järjestetään Lukeva Tredu -toimintaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
4. Lukutaitotyön avuksi kootaan Tredun lukemisen vuosikello. Lukutaitotyötä lisätään jo olemassa oleviin teemaviikkoihin ja tapahtumiin.
5. Opiskelijoita kannustetaan oppikirjojen, tieto- ja kaunokirjallisuuden ja ammatti- ja aikakauslehtien äärelle kaikissa opinnoissa.

Tredun toimenpide-ehdotukset

6. Lukeminen näkyy oppilaitoksen arjessa, lisäämään lukemista koulupäiviin: Lukutuokiot oppitunneilla, lukupiirit, lukutauot, harrastuspajat, lukudiplomit, kirjailijavierailut jne. Tietokeskuspalveluiden järjestämät lukuhaasteet ja kirjanäyttelyt.
7. Tietokeskuspalvelut toimivat yhteistyössä opetuksen kanssa. Monipuolinen kokoelma ja sähköiset palvelut tukevat opetusta ja lukutaitotyötä sekä lukuharrastusta. Tredun tietokeskukset ja niissä työskentelevät ammattilaiset huolehtivat opetusta tukevasta toiminnasta.
8. Henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua lukutaitotyöhön, monilukutaitoon ja kielitietoisuuteen liittyviin täydennyskoulutuksiin.
9. Huoltajille viestitään oppilaitoksen lukutaitotyöstä ja esim. kotiväenilloissa muistutetaan lukutaidon arvostuksen merkityksestä sekä huoltajien mahdollisuudesta vaikuttaa nuoren lukuintoon.
10. Lukuinnostamisessa tiivis yhteistyö opiskelijakunnan kanssa.

LUKURUTIINI

LUKURUTIINI

- **Lukuharrastus** johtaa harjoitteluun ja toistoihin
- Toistot muodostavat **tavan**, joka säästää aivojen energiaa (ei aloituspohtiskelua)
- **LUKURUTIINI**: vähän kerrallaan, mutta usein
- **Lukemaan oppii lukemalla**
  - monilukutaito
  - kriittinen lukutaito
- **Kirjoittamisen taidot**

Yhdessä tehtävä ja jaettava kehitystyö hyödyttää kaikkia ja on tasapuolista

Kansallisen lukutaito-ohjelman
materiaalit (OPH)

Lukeva toinen aste ja Lukeva lukio
(OPH)

Kuva: Tampereen kaupunki / Laura Happonen

Zacharias (Aaro Larjo 25E)

Lehtori Mari Rokalan ÄI4-opintojaksos ryhmärunevihko
Tampereen teknillinen lukio

Kysymyksiä, kommentteja

- Kehittämispäällikkö Tuija Leppäharju,
Lukeva Tampere –ohjelman ohjausryhmä,
tuija.leppaharju@tampere.fi
- Erityisopettaja, Päivi Junttila-Csonka,
Lukeva Tampere –lukiovastaava ja
projektiryhmän jäsen,
paivi.junttila-csonka@tampere.fi

Kiitos, että osallistut lukutaitotyöhön!